

Lisävalaisua herra Martin elämäkertaan.

Ministeri PAAVO PAJULA on Lakimies-lehdessä 1947 julkaissut mielenkiintoisen 30-sivuisen tutkielman »Herra Martti ja ensimmäinen lainsuomennos», johon on syytä kiinnittää Virittäjän lukijain huomiota. Johan Bureuksen v. 1609 tai myöhemmin tekemä, monesti toistettu merkintä, että »suomalaisen lakikirjan teki vanha herra Martti, suomalainen saarnaaja Tukholmassa» jne., johon tietomme vanhimmasta lainsuomentajastamme on olennaisesti perustunut, saa tässä tutkielmassa osaksensa kriittillisen tarkastelun ja arvokasta lisävalaisua. Käy todennäköiseksi, että herra Martti on verrattain nuorena muuttanut Suomesta Tukholmaan. Hän oli Tukholman suomalainen kappalainen ainakin jo vuonna 1545, mutta ilmeisesti ei enää 1550-vuoden jälkeen. Tukholman kaupungin asiakirjoissa on hänestä noilta vuosilta ainakin 8 valaisevaa mainintaa. Tähän aikaan hän tuskin on ollut vanha; Bureuksen klassilliseksi käyneen epiteetin selittänee vähintään 60 vuoden väliaika. Samanaikaista tietoa siitä, että M. olisi suomentanut maanlain tai yleensä tehnyt kirjallista työtä, ei ole säilynyt. Maanlainsuomennoksen codex B 96 on ilmeisesti tehty (jäljennetty) kuninkaan kanslian käyttöä varten ja valmistunut v. 1548, eikä ole mahdotonta, että M. on kanslian taholta saanut suomennostyön (ehkä tämän hienon erikoiskappaleen kirjoittamisenkin) tehdäkseen. Välittäjänä on mahdollisesti ollut itse Olaus Petri, joka noihin aikoihin toimi Tukholman kirkkoherrana ja oli todistettavasti M:n henkilökohtainen suosija. Arvattavaksi jää, onko M:lla ollut käytettävänään esitöitä. Mahdotontahan se ei olisi, mutta todisteita puuttuu. Kajoamatta hänen suomennoksensa kieleen minist. Pajula lopuksi osoittaa, että monesti moititut M:n suomennoksen sanat *syynsanoja* (= målsägande) ja *paatin siirtäminen* (= bodraeth, botz draeth jne.) ovat selitettävissä muutenkin kuin M:n puutteellisen ruotsintaidon aiheuttamiksi. Edellistä käytti vielä Kollanius läpi oman suomennoksensa. Olisiko mahdotonta, että se on ollut suullisesti käytettynä jo ennen Marttia?

M. R.